

PARTİ PROGRAMIMIZ: İÇİŞLERİ POLİTİKALARI

Temel Hak ve Özgürlükler: İnsan Onurunun Teminatı

Siyasetimizin temeli insan onurunu korumak ve yüceltmektir.

İnsanı ve onurunu varoluşumuzun temeli, diğer bütün unsurları bunun için birer araç olarak görüyoruz.

Partimiz bugün yaşadığımız ve ileride karşılaştığımız bütün sorunlara ve meydan okumalara insan onuru temelinde çözümler üretecektir.

Demokratik bir yönetimin esasını temel hak ve özgürlüklerin bütün vatandaşlar tarafından eşit ve özgür bir biçimde kullanılabilmesi oluşturmaktadır. Öncelikli hedefimiz, temel hak ve özgürlüklerin tartışma konusu yapılmadığı, azınlık ve dezavantajlı toplumsal grupların haklarını hiçbir baskı hissetmeden kullanabildiği, çoğunluğun değil çoğulculuğun esas alındığı bir siyasi iklim inşa etmektir.

Evrensel insan hakları standartları, bir arada huzurlu ve müreffeh bir şekilde yaşamamızın teminatı olduğu gibi vatanımızın ve milletimizin birliği ve dirliği için de vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Partimiz modern gelişmiş ülkelerin ulaştığı insan hakları kazanımlarının vatandaşlarımızın da en temel arzusu ve hakkı olduğuna inanmaktadır.

Ülkemizde temel hak ve özgürlüklerin evrensel standartlara ulaşabilmesi için uluslararası ve bölgesel insan hakları sözleşmelerine taraf olunacak, hâlihazırda taraf olunan sözleşmeler ise eksiksiz bir biçimde uygulanacaktır.

İnsan hakları karşısında hiçbir kişi, kurum veya odağın sorumsuz, duyarsız ve yıkıcı olmasına müsaade edilemez. İnsan hakları alanında yaşanan her gerilemenin vatandaşlarımızın yaşam kalitesinde, huzur ortamında ve ekonomik refahında gerileme anlamına geleceği bilincine sahip bir kamu düzenini arzuluyoruz.

İnsan haklarının çeşitli gerekçelerle kısıtlanması; insan onurunu zedeleyen, barış ve huzur ortamını yok eden, kabul edilemez bir yaklaşımdır.

Hedefimiz can ve mal güvenliğini, inanç ve ifade özgürlüğünü, örgütlenme, eleştirme ve protesto özgürlüğünü tam anlamıyla sağlayan bir hukuk düzenidir.

Partimiz, Türkiye'nin demokratikleşme meselelerini çözmüş, toplumsal yaralarını sarmış, her türlü ötekileştirme ve aidiyet sorunlarını ortadan kaldırmış müreffeh ve huzurlu bir ülke olmasını amaç edinmektedir. Ülkemizin enerjisini ayrılıklar, ötekileştirmeler ve insan hakları ihlalleriyle harcamasını büyük bir kayıp olarak görüyoruz.

Ülkemiz geçen yüzyılın kimlik tartışmalarının ve en temel insan hak ve özgürlüklerine ilişkin şikâyetlerin devam ettiği bir ülke olmamalıdır. Bu noktada sahip olduğumuz tarihi tecrübemiz, milletimizin irfanı ve evrensel değerler sorunların çözülmesi için yeterlidir. Ülkemize ve milletimize yıllarını kaybettiren insan hakları kaynaklı sorunların tamamı samimi, ahlaklı ve demokrat bir duruşla çözülebilir.

Son derece zengin bir kültür harmanını bünyesinde barındıran ülkemizde yaşayan her kültür, dil, inanç ve gelenek milletimizin ortak mirası olarak saygıdeğerdir. Bu kültürel değerleri yok saymak, tahkir ve tezyif etmek ve her ne surette olursa olsun dışlamak bir insan hakları ihlalidir. Tüm kültürel kimliklerin kültürel miraslarını koruma ve kültürlerini geliştirme haklarını temel bir insan hakkı olarak görüyor ve devletçe desteklenmesini savunuyoruz.

Bu bağlamda tüm demokratik ve kalkınmış ülkelerde olduğu gibi ana dilin eğitimde ve sosyal hayatta öğretilmesi ve kullanımının vatandaşlarımızın bu vatana duydukları aidiyet bilincini güçlendireceğine, toplumsal barış ve dayanışmamızı tahkim edeceğine inanıyoruz. Bunu ayrıca uzun tarihi süreçlerde Balkanlar, Kafkaslar, Ortadoğu ve Orta Asya'daki akraba topluluklar ile aramıza girmiş kültürel bariyerleri aşmamızı sağlayacak stratejik bir unsur olarak değerlendiriyoruz. Farklı toplum kesimlerini ilgilendiren bu hassas süreçlerin her tür istismarı ortadan kaldıracak şekilde katılımcı bir ortak akılla yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Partimiz bu ortak akıl süreçlerinin öncüsü ve destekçisi olacaktır.

Kürt meselesi esas olarak ülkemizdeki demokratik hakların eksikliğinden ve bu eksikliğin istismar edilmesinden kaynaklanmıştır. Sorunu yaratan Kürt vatandaşlarımızın varlığı değil, geçen yüzyılda yaşanan parçalanmaların devlet aklına yüklediği korkular, bu korkulardan kaynaklanan kısıtlamalar ve bu kısıtlamaları istismar eden ayrılıkçı çevrelerin terör faaliyetleridir. Dolayısıyla çözüm kimliklere dayalı her türlü ayrımcılığın engellenmesi ile Kürtlerin demokratik vatandaşlık anlayışı temelinde bu ülkenin eşit ve onurlu vatandaşları oldukları inancının pekiştirilmesiyle sağlanabilir. Nitekim bu konuda önemli mesafeler de alınmış durumdadır. Bu yaklaşım terör odaklarının istismara dayalı meşruiyet oluşturma çabalarını da tümüyle etkisiz kılacaktır.

Laiklik en geniş anlamıyla din ve vicdan özgürlüğü bağlamında yorumlanarak, herhangi bir kesimin devleti bu ilke üzerinden toplumun tümünün ya da bir kesiminin inanç değerleri ile karşı karşıya getirmesinin önüne geçilecektir.

Devletin, bütün dini/mezhebi/felsefi anlayışlara ve topluluklara aynı mesafede ve eşit yaklaşımı gözetilecektir. Bu çerçevede temel ilkemiz özgürlükçü laiklik ve çoğulcu din anlayışıdır.

Alevi yurttaşlarımızın inanç ve öğretisi temelli taleplerini karşılamak üzere, geleneksel Mürşid, Pir ve Dede ocakları esas alınarak ve modern Alevi örgütlerinin talepleri göz önünde bulundurularak cem evlerine hukuki statü tanınacak, eğitim ve istihdama yönelik taleplerine eşit yurttaşlık hakkı ve demokratik uzlaşma temelinde çözüm bulunacaktır.

Gayrimüslim vatandaşlarımızın talep ve sorunları eşit vatandaşlık ve din ve vicdan özgürlüğü ilkeleri temelinde çözülecek, herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmalarını engellemeye yönelik güçlü bir siyasi irade sergilenecek ve gerekli hukuki düzenlemeler yapılacaktır.

Din ve inançların kutsiyetinin her türlü siyasi amaç ve eylemin üstünde bir önem ve değere sahip olduğuna inanan Partimiz, istismar çağrışımı yapacak bir dili kullanmaktan ısrarla kaçınır.

Hangi görüş ve ideolojiye mensubiyet söz konusu olursa olsun, siyasetin dini semboller ve hassasiyetler üzerinden güç devşirmesinin önüne geçecek bir kurallar ve teamüller manzumesi oluşturulacaktır.

Dini ya da seküler hiçbir yapının devlet içinde ayrıcalıklı bir konum elde etmesine müsaade edilmeyecektir. Toplumun manevi olgunluğu için çaba göstermesi gereken dini/mezhebi referanslı yapıların devletin rasyonel bürokratik mekanizmalarla işleyen yapısına müdahale ederek paralel yapılanmalara yönelmesi engellenecektir.

Her tür ayrımcılığın önlenmesi ve ortadan kaldırılması için en etkin tedbirler alınacaktır. Bu çerçevede, mevzuatta ayrımcılık yasağı ile ilgili düzenlemeler uluslararası standartlara uyumlu hale getirilecektir. Bunun yanı sıra, ayrımcılığın önlenmesi ya da mevcut ayrımcılıkların ortadan kaldırılmasına ilişkin toplumdaki önyargılara son verecek çalışmalar sivil toplum, medya ve akademik çevrelerin desteği ile ortaklaşa hareket edilerek yürütülecektir.

Partimiz vatandaş-devlet ilişkilerinin açık bir şekilde birey lehine tam demokratik standartlara ulaştırılması gerektiğine inanmaktadır. Bireyin tam anlamıyla korunmadığı bir ortamda toplumsal hayatın, devletin ve kamu düzeninin sağlıklı işlemeyeceğini öngörüyoruz.

Bireyin haklarının suni korkular, yıllanmış ezberler, icat edilmiş tabular ve temel insan haklarını ihlal eden yaklaşımlarla bastırılması ve ortadan kaldırılması bir ulusal güvenlik sorunudur. Ülkemizin ve devletimizin artık bu türden kırılganlıklardan uzaklaşması gerektiğine inanıyoruz. Güçlü Türkiye'nin ancak ülkesine ve devletine yönelik hiçbir aidiyet sorunu yaşamayan güçlü bireylerle inşa edileceğine inanıyoruz.

Bu çerçevede, iki temel başlıkta reforma ihtiyaç bulunmaktadır. Birincisi toplumsal sözleşmemiz olan anayasamız, sadece bu meseleler için değil tam demokrasi hedefine ulaşmak üzere baştan aşağı, evrensel değerlere ve insan haklarına riayet edecek şekilde yeniden yazılmalıdır. İkinci husus ise yasaların tam anlamıyla uygulanmasını sağlayacak ortamın tesis edilmesidir.

Demokrasi tarihimizde edindiğimiz tecrübeler bize anayasaların ve yasaların demokrasiyi korumakta yeterli olmadıklarını göstermiş bulunmaktadır. Demokrasinin derinleşmesi için değerlerin içselleştirildiği bir kamusal ve toplumsal ahlâk bilincine ihtiyaç vardır.

Başta Kürt ve Alevi vatandaşlarımızla ilgili sorunlar olmak üzere, Türkiye'nin demokratikleşmeyle bağlantılı sorunlarının tamamının sivil ve siyasal toplumu içine alan geniş bir farkındalıkla ve sağlıklı iletişim kanalları ile çözülebileceğine inanıyoruz.

İnsan hakları da sadece yasal önlemlerle ve mevzuatla savunulamaz. İnsan haklarına duyarlı ve ihlallere karşı tepkili bir toplum demokratik bir ülke için olmazsa olmazdır. İnsan haklarının toplumun tüm kesimlerince sahiplenilmesini, herkes tarafından korunmasını ve bir insan hakları kültürünün oluşup yerleşmesini sağlayacağız. Böylece sadece hukuk yoluyla değil, aynı zamanda kamuoyu gücüyle de korunan bir ülke haline gelebiliriz.

İnsan haklarının etkin olarak korunması, özellikle son yıllarda karşılaştığımız yoğun insan hakları ihlallerinin engellenmesi ve bu bağlamdaki mağduriyetlerin giderilmesi Partimizin öncelikli hedefi olacaktır. Bu tür bir hedefe yönelmemizin asıl nedeni, vatandaşlarımıza demokratik dünyadaki bireylerin sahip oldukları standartta haklar ve özgürlükler sunabilmek, bunları hukuk devleti güvenceleriyle koruyabilmektir. Bu, aynı zamanda Türkiye'nin uluslararası camiadaki saygınlığını da arttıracaktır.

İnsan hakları ihlallerinin sistematik hale gelmesini önlemek ve insan hakları ihlallerinin sorumlusu kamu görevlilerinin cezalandırılması partimizin taviz vermeden gerçekleştireceği politikalardan olacaktır. İşkence insanlık suçudur. İşkence ile mücadelede alınacak tedbirler ve atılacak adımlar şeffaf bir biçimde yürütülecektir.

İnsan hakları ihlallerinin azaltılması için kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ve Kolluk Gözetim Komisyonu gibi ulusal önleme mekanizmalarının güçlendirilmesi ve bağımsız bir biçimde çalışmalarını sürdürebilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Türkiye'de yerel, ulusal, bölgesel ve

uluslararası alanda çalışma yürüten insan hakları örgütlerinin faaliyetlerini hiçbir baskı altında olmadan sürdürebilmeleri için her türlü önlem alınacak ve bu örgütlerle sürekli iletişim ve istişare halinde olunarak insan haklarının ve temel özgürlüklerin geliştirilmesi ve korunması sağlanacaktır.

Temel hak ve özgürlüklerin tam anlamıyla uygulanabilmesi ve vatandaşlarımızın adil yargılanma hakkından yararlanabilmeleri için bağımsız ve tarafsız yargının varlığı temel şarttır. Yargının siyasal iktidarın, kurum içinde veya dışındaki baskı gruplarının etkisinden kurtulmasını sağlayacağız. Böylece hâkimlerin korkusuz bir biçimde yasaları evrensel normlara göre yorumlayabilmesi ve toplumun hak ve özgürlüklerini özgürce yaşayabilmesi sağlanacaktır.

Demokrasinin en önemli göstergelerinden biri, vatandaşların düşüncelerini özgür bir biçimde ifade edebilmeleridir.

Cumhuriyetimizin kurulduğu günden bu yana, ifade özgürlüğünün iyileştiği her dönemde ülkemizin itibarı ve vatandaşlarımızın refahı artmıştır. Türkiye'yi tam demokrasi hedefine ulaştıracak, halkımızın huzur ve refahını artıracak yeni toplumsal sözleşmenin ruhunu eksiksiz bir düşünce ve ifade özgürlüğü oluşturacaktır.

Vatandaşlarımızın kendilerini istedikleri gibi ifade edememeleri durumunda sağlıklı bir toplumsal barışın ve düzenin tesis edilemeyeceğine, üreten bir ekonominin ortaya çıkmayacağına, dünya ile rekabet edebilen bir eğitimin mümkün olmayacağına ve adalet üreten bir devlet düzeni kurulamayacağına inanıyoruz.

Bu gerçekten hareketle, ifade hürriyetinin alanı Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere uygun bir standarda kavuşturulmalıdır. Burada başvurulacak en elverişli ölçü, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihatları olmalıdır. Ülkemizde ifade hürriyetinin bu içtihatlara uygun olarak tanınması, aynı zamanda bu hürriyetten mülhem olan bilim ve sanat hürriyeti, basın hürriyeti, toplanma hürriyeti gibi hürriyetleri de bugün olduğundan daha güvenceli hale getirecektir.

Burada vurgulanması gereken önemli bir nokta, Türkiye'nin 1950'de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzaladığı; 1987'de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkını, 1989'da ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihatlarının bağlayıcılığını kabul ettiği gerçeğidir. Dahası, 2004'te Anayasanın 90. maddesinde yapılan değişiklikle temel hak ve hürriyetlere ilişkin milletlerarası antlaşmaların kanunların üzerinde olduğu kabul edilmiştir. Buna rağmen Türkiye'de ifade hürriyetinin AİHS hükümlerine ve AİHM içtihatlarına aykırı olarak sınırlanması, hukukun üstünlüğü ilkesiyle bağdaşmayan bir tablodur.

Bu nedenle Partimizin en önemli hedeflerinden biri, demokrasinin olmazsa olmazı niteliğindeki ifade hürriyetinin alanını hukukun üstünlüğü ilkesine uygun olarak korumak, bu bağlamda ortaya çıkan hak ihlallerini sona erdirmektir.

Basın özgürlüğü, hukukun üstünlüğünü şiar edinmiş demokratik bir toplumun temel ihtiyacıdır. Basının baskı altında olmadan, sansür ya da oto sansürün uygulanmadığı, gazetecilerin keyfi gözaltı ya da tutuklamalara ve yargılamalara maruz kalmadığı bir düzen inşa edeceğiz. Çağdaş bir medyanın bağımsız ve özgür olabilmesinin önemli unsurlarından birisinin de şeffaf bir finansman, sahiplik ve yönetim olduğunu ön görüyoruz. Medya sahipliğinde finansal şeffaflığın sağlanması için gerekli yasal düzenlemeleri yapacağız.

Özgür ve bağımsız basın, her tür sorunun serbestçe tartışılıp sağlıklı çözümlere ulaşılmasını sağlamanın yanı sıra karar organlarının keyfiliğe yönelmelerini önleyerek bu organların hukukun sınırları içinde hareket etmelerini de teşvik eder.

Özgürlük-Güvenlik Dengesi: Toplumsal Meşruiyetin Temeli

Özgürlük ve güvenlik dengesi medeni bir toplumsal sözleşmenin kaçınılmaz unsurlarından biridir. Özgürlük ile güvenlik, birbirini baskılayan değil, aksine güçlendiren unsurlar olarak tam demokrasinin tesisinde hayati öneme sahiptir.

Temel hakların kullanılması ve özgürlüklerin yaşanabilmesi için güvenli bir ortamın tesis edilmesi ve korunması elzemdir. Özgürlüklerin istismarı emniyet ve huzur ortamının bozulmasına, güvenlik ihtiyacının suiistimali ise insan haklarının ihlal edilmesine, kamu düzeninin bozulmasına ve hukuk devletinin tahrip edilmesine yol açmaktadır. Demokrasimiz güvenlik ve özgürlük dengesini evrensel değerler ve çağdaş hukuk devleti uygulamaları içerisinde tesis ettiği ölçüde güçlü ve istikrarlı olacaktır.

Özgürlüklerin tamamlayıcı ve ayrılmaz unsuru olarak değerlendirdiğimiz güvenliğin toplumsal barışımız için vazgeçilmez değeri bulunmaktadır.

Kamu düzenini tehdit eden şiddet ve terör başta olmak üzere her türlü kaos girişimine karşı vatandaşlarımızın canını, malını, hak ve özgürlüklerini koruyacak bir güvenlik ve adalet mekanizmasının işlenmesini sağlamanın en temel vazife olduğuna inanıyoruz.

Son altmış yıldır askeri darbelere ve terörizme on binlerce vatandaşını kurban vermiş bir ülke olarak, ancak insan haklarına yaslanan bir kamu düzeni içerisinde güvenliğimizin en sağlıklı ve istikrarlı şekilde korunabileceğine inancımız tamdır.

Ülkemiz uzunca bir süredir terör tehditleriyle karşılaşmaktadır. Terör hem Türkiye'nin tam ve yerleşik bir demokrasiye ulaşmasını engellemiş hem de ekonomimize darbeler vurmuştur. Türkiye terörle mücadele konusunda her yönüyle eşsiz bir tecrübeye sahiptir. Partimiz terörle mücadelenin çok boyutlu bir mesele olduğunun farkındadır. Türkiye'nin terörizme karşı sürdürdüğü savaşı teröristle mücadeleden ayırt edecek tecrübeye olduğuna inancımız tamdır.

Türkiye'nin hem yurt içinde hem de yurt dışında terörizmle güçlü bir mücadele yürütmesi bir zorunluluktur. Bununla birlikte acı tecrübelerimizin, tarihsel birikimimizin, milletimizin irfanının işaret ettiği kuşatıcı bir yaklaşımla; terörün günlük perspektifleri aşacak düşünce ve davranış biçimleriyle ele alınarak, ülkemizin gündemindeki ana sorun alanlarından birisi olmaktan çıkarılabileceğini öngörüyoruz. Bu çerçevede, terör ve terörle

mücadele söylemi Türkiye'nin enerjisini tüketen, toplumsal uyumunu zedeleyen ve dış politika esnekliğini körelten bir tuzak olmaktan çıkarılmalıdır.

Özgürlük ve güvenlik dengesinin sıhhatli bir şekilde korunmasının önemli bir unsuru olarak 'etkili bir hukuk denetimine' ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz. Terörizm ve benzeri tehditler karşısında, tam anlamıyla hukuk tarafından denetlenen güvenlik uygulamaları huzuru ve kamu düzenini tesis edebilir. Türkiye'nin bu husustaki acı tecrübelerinin ışığında, özgürlükleri korumayı ana vazife gören ve güvenlik açığı üretmeyen bir güvenlik anlayışının hâkim kılınmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Türkiye'nin bütün kurumsal yapısını, siyasal farklılıklarını ve toplumsal zenginliğini terör sorununa indirgeyen yaklaşımlar sorunu çözemediği gibi, ülkemize ağır bedeller de ödetmiştir. Araçsal ve konjonktürel yaklaşımlar terörü ortadan kaldırmadığı gibi, hukuk devletinin tesisini de geciktirmektedir. Hukuk devleti yara aldıkça da terör kendisine hareket alanı bulmaktadır.

Tam demokrasi, eksiksiz bir hukuk devleti ve toplumsal barışın herkes için tesis edilebilmesi; terörün sebep olduğu sorunların peşinden giden veya onları suiistimal eden değil, bu kırılganlıkları ortadan kaldıracak kuşatıcı bir bakış açısı ve yaklaşımlar gerektirir. Tam demokrasiyi tesis etmek için gayret gösteren bir siyasal yaklaşım karşısında, terörizm hep çaresiz kalmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti derin tarihi köklerin ve tecrübelerin üzerinde kurulmuş ve suni korkularla tehdit edilemeyecek kadar güçlü bir devlettir. Milletimiz ayrışamayacak kadar birbiriyle kenetlenmiş, Türkiye dışında başka bir aidiyeti düşünmeyecek kadar ülkesine sevdalıdır. Bu seveda; terörizmi tam anlamıyla ortadan kaldırmak ve tam demokrasiyi tesis etmek için en kıymetli sermayemizdir.

Demokratik Sistem: Kamu Düzeninin Siyasal Yapılanması

Hükümet sistemleri ile demokrasi arasında doğrudan ilişki bulunmaktadır. Ülkemizde demokrasinin yaşayabilmesi ve kuvvet kazanması, hükümet sistemi gibi tek bir faktörle açıklanamaz. Bu nedenle, demokrasinin yaşama şansını değerlendirirken; seçim sistemi, parti sistemi, kültürel özellikler, kurumsal yapıların gücü ve sosyolojik yapı (gelir düzeyi, nüfus, etnik ve dilsel çeşitlilik ya da homojenlik vb.) gibi faktörler dikkate alınmalıdır.

Hükümet sistemimizin demokratik olmasını temin edecek üç önemli kriter öne çıkmaktadır: Hukuk devleti ilkesine riayet, hak ve özgürlüklerin anayasal güvence altına alınması, ve denge/denetleme mekanizmalarının varlığı.

Hangi hükümet sistemi olursa olsun, sistemlerin demokratikliği bu kıstaslarla belirlenir. Sistemler bu ölçütlere yaklaştıkları oranda demokratik bakımdan güçlü olurken, bu ölçütlerden uzaklaştıkları oranda da demokratik olarak zayıf düşerler.

Ülkemizde yıllarca uygulanan Parlamenter Sistem'in de, 2016 referandumuyla benimsenen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin de bu demokratik kriterleri karşıladığını söylemek mümkün değildir. Demokrasi ve etkin yönetim bağlamında ürettiği sorunlar dolayısıyla değiştirilen özünden koparılmış Parlamenter Sistem'in yerine hayata geçirilen yine özünden koparılmış Başkanlık Sistemi de benzer demokrasi ve etkin yönetim zaaflarıyla maluldür.

Başkanlık Sistemi, hemen her alanda yürütmenin yasama ve yargı üzerindeki etkisini artırma ve yürütmeye mümkün olduğunca fazla güç devretme düşüncesiyle inşa edilmiştir. Yasama ve yürütmenin oldukça kesin çizgilerle birbirinden ayrı olması beklenen Başkanlık Sistemi iddiasıyla yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, çok daha büyük yapısal sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Yasama ve yürütmenin birbirlerinin görevlerine son verebildiği, hukuki hiyerarşinin alt-üst olduğu, kuvvetler ayrılığının yerini kuvvetler birliğinin aldığı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) ve

milletvekilliğinin fiilen anlamsızlaştığı, bağımsız ve tarafsız yargının büyük ölçüde ortadan kalktığı bu sistem, sadece hukuk devletini yaralamamış; aynı zamanda, seçim barajını kaldırmak yerine sorunlu bir ittifak düzenini tesis etmesiyle siyasetin ve siyasi partilerin de özgün tabiatını tahrip etmiştir.

Bu sistem devam ettiği takdirde demokratik toplum düzenini sürdürmek mümkün olmayacaktır.

Ülkemizin tarihi tecrübesi ve mevcut yapısını göz önünde bulundurarak, her türlü vesayetten arındırılmış demokratik bir Parlamenter Sistemi savunuyoruz.

Merkezi Yönetim: Bütüncül ve Etkin Kamu Yönetimi

Kamu yönetiminde etkinliğin, kurumsallaşmanın ve şeffaflığın sağlanması Türkiye'nin en önemli meselelerinden biridir. Toplumda ve siyasette kamu yönetimine ilişkin sorunların varlığına yönelik geniş bir mutabakat mevcuttur. Sorun çözmek yerine sorun üreten, belirsizlikleri gidermek yerine sürekli belirsizlik üreten, halkına güvenmek yerine halkının güven ve adalet duygusunu sarsan, liyakate ve katılımcılığa dayanmayan, vatandaşlarının temel hak ve özgürlüklerine duyarlı ve saygılı olmayan, saydamlık, hesap verebilirlik ve öngörülebilirlik gibi iyi yönetimin temel vasıflarından yoksun yönetim uygulamaları kamu yönetimine hâkim olmuştur. Bu olumsuz tabloya son vermek ve kamu yönetimini etkin bir şekilde yeniden yapılandırmak gerekmektedir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'yle birlikte ülkemizde merkezi yönetim dönüşmüştür. Yeni sistemle merkez ve taşraanın ilişkisini yönetmekte zorlanan, merkezin karar alma süreçlerini bir türlü hızlandıramayan, yerelin süreçlerde etkin olmasına müsaade etmeyen hantallaşmış merkezi yönetim bir daralma daha yaşamıştır. Artık merkez-taşra ekseninde değerlendirilen merkezi yönetim tartışmaları yerini büyük ölçüde Cumhurbaşkanlığı merkezi idare sistemine bırakmıştır. Yeni merkez Cumhurbaşkanlığı haline gelirken, bakanlıklar ise belli ölçüde taşra fonksiyonuna indirgenmişlerdir.

Bu durum uzun yıllardır devam etmekte olan kamu yönetimi tartışmasını da baştan aşağı değiştirmiştir.

Yeni sistemle birlikte karar alma süreçlerinde ve yetki kullanımında yaşanan daralma yönetimde ciddi bir verimlilik, etkinlik ve güven sorunu ortaya çıkarmanın yanında, demokratik standartlarda da sert bir düşüşe yol açmıştır.

Partimiz, Türkiye'nin evrensel standartlarda bir merkezi yönetime sahip olması gerektiğine inanmaktadır. Neredeyse bütün kamu idaremiz merkezi yönetim içerisinde veya etrafında faaliyet göstermektedir. Türkiye'nin coğrafi büyüklüğü ve nüfusu, merkezi yönetimi sorunlu kılmaktadır. Üstelik Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile bu sorunlu merkezi yapı daha da merkezileştirilmiştir.

Partimiz, bütüncül bir yaklaşımla merkezden ve yerelden yürütülecek görevlerin yeniden tanımlanarak ülkemizin acil ihtiyacı olan yerelleşme ve yerinden yönetimi hayata geçirmeyi gerekli görmekte ve hem merkezi hem de yerel yönetimde katılımı öncelikli ön plana çıkaran, bürokratik işlemlerin en aza indirildiği, her türlü iş ve işlemin nesnel kriterlere dayandırıldığı, hesap verebilir, şeffaf, kayırmacılıktan uzak, liyakat esaslı ve insana saygılı etkin bir kamu yönetimini vazgeçilmez bir hedef olarak kabul etmektedir.

Partimiz, bugüne kadar kamu reformunu engellemek için korkulara ve tabulara yaslanarak ortaya konulan bahanelerin tamamının birer vehimden ibaret olduğunu düşünmektedir. Korkulara ve tabulara sığınarak kamu reformunun gerçekleştirilmemesi, vatandaşlarımızın aldığı kamu hizmeti kalitesinin düşmesine, kamu kaynaklarının verimsiz kullanılmasına ve hepsinden önemlisi hukuk devleti ilkesinin yıpranmasına yol açmıştır.

Kamu hizmeti vatandaşlarımızın vergileriyle oluşan kaynaklar harcanarak verilmektedir. Partimiz bu temel gerçekten beslenen sorumluluğunun farkındadır ve en şeffaf şekilde denetlenmesini öngörmektedir. Vatandaşlarımız vergileri karşılığında aldıkları kamu hizmetini sorgulama ve denetleme hakkına sahiptirler. Kamu personelinin ve hizmetinin nihai denetleyicisinin vatandaş olduğu

ilkesi hayata geçirilmelidir. Kamu hizmetini sunmanın bir ayrıcalık değil vatandaşlara karşı sorumluluk olduğu tartışmasız bir şekilde kabul edilmelidir. Partimizin öncelikli hedeflerinden biri, vatandaşa karşı kendisini sorumlu hissetmeyen bir kamu zihniyetinin ortadan kaldırılmasıdır.

Partimiz, tam demokratik bir hukuk devletinde kamunun güç ve sermaye biriktiren bir odak olmaktan çıkmasını savunmaktadır. Kamunun gücü vatandaşa hizmetinin kalitesinde, ekonomik büyüklüğü kaynakları verimli ve adil bir şekilde kullanmasında kendisini göstermelidir. Türkiye, vatandaşlarının kamu makamlarından ve kurumlarından çekindiği değil eşit bir şekilde hizmet aldığı bir ülke olmalıdır.

Partimiz, kamu hizmetlerinin vatandaşlarımıza ulaşımında görünen ve görünmeyen her türlü ayrımcı politikaların karşısındadır. Özellikle görünmeyen ayrımcılık, ötekileştirme ve eşitliğe aykırı uygulamaların tamamının ortadan kaldırılması gerektiğine inanıyoruz. Hukuk devletinin tesisi ve tam demokratik bir Türkiye arzumuzun hayata geçebilmesi için kamu yönetiminin bütün yönleriyle vatandaşlarımıza karşı eşitlikçi bir uygulama içerisinde olmasını öngörüyoruz.

Vatandaşlarımız hantallaşmış bir merkezi yönetimin siyasal, toplumsal ve ekonomik maliyetlerine katlanmamalıdır. Partimiz, yüzlerce yıllık kamu idaresi geleneği olan ülkemizin basit, sade ve işlevsel bir kamu yönetimi güncellemesine kavuşmasını öngörmektedir. Vatandaşımıza yük olan değil yük alan, iktisadi faaliyeti zorlaştıran değil rekabetçi bir ekonomik zemin oluşturan, her türlü beşeri ve maddi kaynağımızı israf eden değil verimli kullanan bir kamu yönetiminin hayata geçmesini sağlayacağız.

Yüklerinden kurtulmuş etkin ve güvenilir bir devlet mekanizmasına ulaşabilmek için merkezi yönetim bünyesindeki istihdamın ekonomik anlamda rasyonel ve sürdürülebilir olacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Kamu hizmetlerinin üretiminde piyasa araçlarından mümkün olduğunca faydalanılmasını, serbest rekabeti ve rasyonel kaynak dağılımını bozan kamu müdahalelerinin ortadan kaldırılmasını öngörüyoruz. Kamu ile özel sektör birbirinin rakibi değil tamamlayıcısı olmalıdır.

Partimiz, devletin doğal tekel olduğu alanlar daraldıkça özel sektörün genişleyip dünya ile rekabet edebileceğini, kamunun yerinden idare edilme oranı arttıkça demokrasinin güçleneceğini düşünmektedir. Kamunun öncelikli sorumluluğunun piyasaların gelişip serpilmesine zemin hazırlamak olduğunu düşünüyoruz.

Merkezi yönetimde yapacağımız reform kapsamlı olacaktır. Merkezi birimlerin vazife ve işlevleri, kamu mali yönetimi, kamu satın almaları, personel rejimi ve denetim konularında yeniden yapılanmaya ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz. Partimiz bu adımlarla merkezi yönetiminin etkinlik, verimlilik ve güvenilirlik boyutlarını güçlendirirken yerinden yönetime mümkün olduğunca alan açılmasını öngörmektedir.

Milletimizin hak ettiği ve ekonomimizin ihtiyaç duyduğu evrensel standartlardaki kamu idaresi için hükümet sisteminden başlayarak yapısal bir reform ihtiyacına inanıyoruz.

Bugünkü sorunlu merkezi idare yapısının reformu ile ilgili olarak şu hususları hedeflemekteyiz:

TBMM'nin etkinliği artırılarak, kuvvetler ayrılığı prensibinden ödün vermeksizin kamu yönetiminde kanuna dayalı çalışma genel ilke olarak belirlenecektir.

Kamu yönetimimizdeki hiyerarşide çok önemli yeri olan ve kamunun bir bütün olarak ortak aklını ve kolektif sorumluluğunu içeren Bakanlar Kurulu sistemi tekrar oluşturulacaktır.

Bakanlıkların ve görev alanlarının ortak ve katılımcı bir akılla yeniden belirlenmesi ve bu çerçevede oluşturulacak Bakanlıkların kuruluş ve yapılanmaları ile ilgili düzenlemeler, Türkiye Büyük Millet Meclisinden çıkacak kanunlarla belirlenecektir.

Bakanlıkların görev, yetki ve sorumlulukları tam olarak ayrıştırılacak, herhangi bir konuya ait tüm yetkiler tek bir Bakanlıkta toplanacak, böylelikle mevcut kamu sisteminin en büyük aksaklıklarından birisini oluşturan ve çok sayıda Bakanlığın görev alanına girdiği için sonuçlandırılması çok uzun zaman ve bürokratik işlem gerektiren konular tek bir mercide sonuçlandırılacaktır.

Bakanlıklarda kurumsal hafızayı ve birikimi temsil eden, bürokratik yürütmenin koordinatörü, bürokrasinin son karar mercii ve bürokrasi ile siyasetin köprüsünü kuran Müsteşarlık sistemine geri dönelecektir.

Denetleyici ve düzenleyici kurumların çok daha bağımsız, etkin ve güvenilir olmasının önündeki engelleri kaldıracacağız. Bu kurumlarda Meclisin daha fazla belirleyici olmasının önünü açacağız.

Teknolojik devrimin artık yaş, eğitim, gelir ve coğrafya sınırlarını aşarak her bir bireyin kesintisiz bir şekilde süreçlere dâhil olma imkânı verdiği bir dönemde merkezi yönetim ağının baştan aşağı gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bu noktada E-devlet uygulamalarının önemi artmıştır. Artık birçok farklı hizmetin kolayca ve teknolojik imkânlarla, merkezi ve yerel yönetimlerle yüz yüze muhatap olmaksızın yerine getirilmesi imkân dâhiline girmiştir. Bu alanda ilerlemeler olmakla birlikte, E-devlet uygulamaları tüm kamuyu kapsayacak şekilde bir strateji çerçevesinde yaygınlaştırılacak ve E-devlet uygulamalarına rağmen devam etmekte olan ve aynı işleri yapan bütün kurumlar, birimler ve taşra teşkilatları gözden geçirilerek sadeleştirme yoluna gidilecektir.

Yerel Yönetimler: Halkla Birlikte Yerinden Yönetim

Merkezi yönetimin en temel ve büyük sorunu, üzerinde biriktirdiği idare yüküdür. Güçlü bir merkezi yönetimin ilk şartının yerinden yönetime verilen önem ve açılan alan miktarı olduğunu öngörüyoruz. Partimiz kamu idaresinin merkezileştikçe zayıflayan, yerelleştikçe güçlenen yapısına inanmaktadır. Dünyadaki çok sayıda başarılı örnekte olduğu gibi sıhhatli, verimli ve sürdürülebilir bir merkezi yönetim için etkin bir yerelleştirme ve yerinden yönetim Türkiye'nin acil ihtiyaçlarındandır.

Partimiz, yerel yönetimleri bir idari mesele olduğu kadar demokrasimizin güçlenmesi meselesi olarak da görmektedir. Demokrasinin yerelde başlayıp, yerelde sağlam temellere oturacağını biliyoruz. Merkezden çevreye yayılan demokrasi ve yönetim tarzının

nihai kertede verimsiz, etkin olmayan ve güvenilirliđi sorgulanan idareler oluřturduđunu dűřünüyoruz. Merkezin ařırı bűyűk ve ihtiyacından çok fazla gűlendiđi her idare řeklinin bűrokratik ve ekonomik verimsizliđin kaynađı olduđunu ngűrűyoruz.

Tűrkiye, yerel yűnetimler sorununu konuřurken telaffuz edilmeyen korkular ve tabular yűzűnden ne yerel ne de merkezi reformları yapamamıřtır. Tıpkı Cumhuriyetimiz boyunca her dűnem dillendirilen farklı korkuların ve tabuların varlıđı gibi, idari sistemimizle ilgili ortaya atılan evhamlar da demokrasimize, milletimizin yařam kalitesine ve ekonomik bűyűmemize zarar vermiřtir.

Partimizin demokrasimiz ve ekonomimiz için tam demokratik bir kamu yűnetimine ve yerinden yűnetime inancı tamdır. Yerel yűnetimler reformunu ancak vatandařına inanan bir siyasi akıl hayata geçirebilir. Bu çerçevede, kamu yűnetiminin birinci řartının vatandařına gűvenmek olduđuna inanıyoruz.

Yerinde halledilebilecek hiçbir bařlık merkezden idare edilmek zorunda deđildir. Yerinde ve yerelde yűnetime alan açılmadıđı sűrece yerel idarenin geliřmesi, serpilmesi, kurumsallařması ve hizmetlerinde dűnya ile rekabet edebilecek bir dűzeye ulařması műmkűn deđildir.

Partimiz olgun bir demokratik ve rasyonel yaklařım çerçevesinde yerel ve merkezi yűnetim arasında bir çatıřma deđil hizmetlerde tamamlayıcılık ve kararlarda yűnetim bűtűnlűđűnűn műmkűn olduđuna inanmaktadır. Vatandařlarımızın kamu hizmetlerini denetleyebilmesinin en kısa ve etkin yolu hizmetlerin yerel boyutunun artmasından geçmektedir.

Partimiz merkezi yűnetimin stratejileri belirleyerek yerel yűnetimlerle eřgűdűm içerisinde çalıřmasını ngűrmektedir. Yerel yűnetimlerin operasyonel esnekliđi artıkça merkezi yűnetimin yerelle kuracađı iliřkinin etkinliđi de artacaktır. Yerellik vatandařlarımızın daha kaliteli ve yerinde hizmet almasını sađlayacađı gibi sisteme dűhil olmasını da sađlayacaktır.

Yasal metinlerimizde belediyelerimiz 'idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi' olarak tarif edilmiştir. Ancak bu tarifi karşısına Anayasa'da 'idari vesayet yetkisi' de konularak yıllarca çözülemeyen ve kaynaklarımızı israf eden merkezi-mahalli idare sorununa sebep olunmuştur.

Yerelde atanmış Vali ve Kaymakamlarla birçok başlıkta ortak hareket etmesi gereken seçilmiş belediye başkanlarının verimli, işlevsel ve demokratik bir zemini korumaları amacıyla mahalli idareler ile İçişleri Bakanlığı arasındaki hiyerarşik ve vesayetçi ilişkiye son verilmelidir. Partimiz, Anayasadaki idari vesayet yetkisinin demokratikleştirilmesi için, mahalli idarenin hiyerarşik ilişki içerisinde olması gereken merciin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı veya yerel yönetimlerden sorumlu yeni bir bakanlık olması gerektiği inancındadır.

Anayasa'nın 127. maddesinde çerçevesi çizilen 'idari vesayet yetkisi' demokratik standartlar açısından sorunlar üretirken; yeni hükümet sistemiyle birlikte bu vesayet Çevre ve Şehircilik ile İçişleri Bakanlığı arasında paylaşılmıştır. İşlevsel ve demokratik bir mahalli idare sistemini hayata geçirmek üzere, başta Anayasanın 127. maddesi olmak üzere 'idari vesayet' uygulamalarının tamamının gözden geçirilmesini ve anti-demokratik bütün unsurların ayıklanmasını öngörüyoruz.

Bu çerçevede, belediyelerle ilgili en temel tartışma konularının başında gelen mahalli imar yetkisinin de Çevre ve Şehircilik Bakanlığından alınabilecek teknik kapasite transferi dışında tamamen yerelde olması gerektiğine inanıyoruz.

Ayrıca, seçilmiş belediye başkanlarının mahkeme kararı olmaksızın kamu düzeninden sorumlu olan İçişleri Bakanı tarafından görevden el çektilmesi, millet iradesi ve çağdaş hukuk devleti uygulamalarıyla çelişmektedir. Bu çerçevede, soruşturma veya somut delillerle temellendirilmeden seçilmiş belediye başkanlarının görevden alınması uygulamasına son verilecek, seçilmiş belediye başkanının ancak mahkeme kararıyla görevden alınabilmesi sağlanacaktır. Benzer şekilde, görevden alınan belediye başkanının yerine İçişleri Bakanının inisiyatifıyla kayyım atanması da milli iradenin tecellisine

halel getirmektedir. Bu çerçevede, mahkeme kararına istinaden görevden alınan seçilmiş belediye başkanının yerine yine seçimle oluşturulmuş belediye meclis üyelerinden birinin seçilmesi teminat altına alınacaktır.

Yerel yönetimlerin çevre ile ilgili hususlarda çok hassas, katılımcı ve vizyon sahibi olmalarını sağlayacağız. Başta imar planları olmak üzere, çevreyi ve şehirlerimizi ilgilendiren başlıklarda sahici bir katılımcılık sağlanacak, merkezi yönetimden alınan kapasite ve kaynak eşgüdüm içerisinde hayata geçirilecektir.

